

Hindistan'da Türk izleri

Doç. Dr. Orhan GEDİKLİ

M. Gandhi'ye göre "Hindistan bir anadır. Onun iki çocuğu vardır. Bunların biri Türkler diğeri ise Hintlilerdir".

M. Gandhi'nin Kabri - DELHİ

Güney Asya'da üç önemli anakara bulunmaktadır. Bunlar; Arabistan, Hindistan ve Hind-i Çin'dir. Bu üç bölge dünya tarihi açısından her zaman önemini korumuştur. Arabistan'da doğan İslamiyet tüm dünyaya yayılmış ve Hindistan'da da Buda'nın öğretileri geniş bir kitleyi etkilemiştir.

Hindistan batılıların İndia'sıdır. İran – Afganistan ve Hindistan dünya ticareti açısından önemli merkezlerdir. Bundan dolayı batılılar Hindistan'ı keşfetmek uğruna çok çaba sarf etmişler. Atlantik ülkeleri olarak bilinen Fransa, Hollanda, İngiltere, Portekiz ve İspanya ünlü denizcilerini bu esrarengiz ülkeyi keşfe göndermişlerdir. Hatta Kristof Kolomb Hindistan için çıktığı keşif hareketinde Amerika'yı bulmuştur. Burada karşılaştıkları insanlara ise Hindistan-Hindu anlamına gelen İndian demişlerdir. İndian dedikleri bu insanlar aslında Kızılderililer idi.

Hintlilerin Türklerle ilişkileri çok eski tarihlere dayanmaktadır. M.Ö. 1000'li yıllarda Hintliler demiri kullanmaya başlarlar. Hindistan'a demiri o dönemlerde Orta Asya Türklerinin getirdiği yönünde kayıtlar mevcuttur. Hatta Hindistan'daki yerli dillerde birçok Türkçe kelime vardır. Bunların M.Ö. 2500-1500 yılları arasında yayılmış olabileceği yönünde görüşler tebliğ edilmiştir.

Hindistan'a en çok tesir eden topluluk Türklerdir. Türklerden önce ise Perslerin ünlü komutanı Darius (M.Ö. 522 - 486) bölgeye hâkim olmuştur. Darius'un hâkimiyetini Makedon Büyük İskender sona erdirmiştir. Makedonya'dan çıktığı yolculuğunu Kudüs'ten ve İran'da

devam ettirmiştir. İran'da Persiopolis antik kentini yerle bir ederek Perslerin hâkimiyetine son vermiş, oradan da devam ederek Afganistan ve İndus (Hindistan) sahillerine inmiş, anlaşmalar yaparak geri dönmüştür. Bu yolculuğunda doğu-batı birlikteliğini sağlamak için de Helenizm'i yayma politikası gütmüştür.

VI. yy.a kadar bu bölgede etkin olan Kuşanlar'dır. Bunlar Türkistan kökenlidirler. Bu dönemde heykellerde Türk süvarilere ait elbiseler ve paralar üzerinde **Türkçe güzel anlamına gelen Kucula gibi unvanlar vardır** (Kuşan dönemi I- IV. yy arasındadır). Hatta Budizm Kuşanlar sayesinde cihanşümül bir din haline gelmiştir. **Tamamen Türk adı olan MANAS kelimesi de bu dönemde Brahmaputra nehrinin bir koluna ad olarak verilmiştir.**

Daha sonra Akhunlar (Hünaslar) dönemi gelir. Akhunlar daha sonra Gazneliler, Gurlular, Temürlüler'in de yaptığı gibi Afganistan'ı Hindistan'a bağlayan yol güzergâhında bulunan Gazne şehriden hareket ederek Orta Asya'dan daha verimli olan ve daha fazla yağmur alan Pencap bölgesine doğru akınlar başlatırlar. Toraman ve daha sonra Mihrakula başkanlığında (515 - 550) Kuzey Hindistan'ı tamamen ele geçirirler.

557'de Batı Göktürk ve Sasani ittifakı sonucu Afganistan'da iktidarı kaybeden Akhunlar Hindistan'da da gerileme dönemine girerler. VII. yy başında ise Hintli racalar tarafından ortadan kaldırılırlar. Böylece İran- Afganistan ve Kuzey Hindistan'dan geçen ticaret yolu Akhunlar'ın elinden çıkar. Ancak burada bir gurup Türk Şahiler 870 yılına kadar Afganistan – Hindistan sınırındaki Ohint'de varlıklarını sürdürürler. Daha sonra bunlar Gazneli Mahmud'un Hint seferlerinde önemli rol oynarlar. Hem Hindistan'da kurulacak Türk hakimiyeti için temel teşkil ederler ve hem de bugünkü Pakistan'ın ortaya çıkmasını sağlarlar.

X-XI. asırlarda Hindistan'da yeniden Turişkalar (Türkler) devri başlamıştır. Afganistan'ın Gazne bölgesine yerleşen Sebük Tigin kuzey batı Hindistan'ı ele geçirir. Daha sonra Gazneli Mahmud fetih hareketini hızlandırarak 15'in üstünde seferle Hindistan'da Türk gücünü yaygınlaştırır. Gazneliler 1040 yılında Selçuklulara yenilerek Hindistan'daki hâkimiyetini kaybeder. Ancak XII. yy sonlarına kadar Pencap bölgesinde hâkimiyetlerini sürdürürler.

Gaznelilerden sonra Afganistan ve Hindistan bölgesinde Gurlular hâkim olurlar. Gurlular, Afganistan'ın Gur bölgesine yerleşerek oradan Hindistan'a doğru akınlar yaparlar. XIII yy.da Cüzcani tarafından yazılan Tabakat-i Nasiri'de Gurluların büyük sultanı Muhammed B. Sam'ın Hayber'i geçerek Gaznelilerin kalıntlarına son verip İndus ve Pencap boylarına kadar indiği yazılıdır. **Gurlu Sultanı Muhammed B. Sam'ın oğlu yoktur. Varis olarak "Benim birçok oğlum var onlar da Türk Memluklarıdır.** Onun için binlerce halefim vardır" diye ifade eder. Cüzcani'ye göre Mu'izzi Memluklar, Kutbed-din Aybeg, Nasır ed-Din Kabaca, Baha ed-Din Tuğrıl, Tac ed-Din Yıldız ve Kalaçlı İhtiyar ed-Din Muhammed'dir. **Yıldız ve Aybeg Sam'ın damadır. Bunlarla Sam 1206 tarihinde suikast sonucu ölene kadar Gazne, Lahor, Eski Delhi ve Hindistan'da Türk hâkimiyetini sürdürmüşlerdir.**

Delhi'de ilk TÜRK SULTANLIĞI AYBEG sayesinde kuruldu. Hindistan'da Türk – İslam kültürünün ve mirasının temelleri atıldı (Kuzey –Batı Hindistan 1206 -1210). Böylece Hinduların Dili'si Delhi olur. Âlimlere son derece saygılı olan Aybeg Türk geleneklerine sıkı sıkıya bağlı idi. Çögen/ Çevgan oyunu sırasında atından düşerek ölen **Aybeg'in en önemli eseri Delhi'nin ortasına diktirdiği KUTUB MİNAR (Kutbi Minaresi) idi.**

Kutub Minar Camisi - DELHİ

Bundan sonra Kıpçak asıllı Türklerden Şemsiler (1211-66), Balabanlılar (1266-1290), Kalaçlar (1290-1320), Tuğluklar (1320-1414) saltanat sürdürmüşlerdir. Şemsiler; Şemsed din İltutmuş, Balabanlılar; Balaban, Kalaçlar (24 Oğuz boyundan biridir); Melik Tınaz Şah önderliğinde Hindistan'da büyük hizmetler vermişlerdir. Kalaçlar altın çağını Ala ed-Din Muhammed döneminde yaşadı. Tüm Hindistan, Seylan dâhil Delhi'ye bağlandı.

Tuğluklardaki en önemli dönemlerden birisi Firuz Şah dönemidir. 1388'de 83 yaşında ölen Firuz Şah her işinde âlimlere danıştı, dış seferlerden çok iç işlerle uğraştı. Devleti mali ve iktisadi alanda büyük gelişmeler sağladı. 1398'de Timur Han'ın Hindistan'a girmesiyle Delhi Sultanı Mahmud Şah'ı yenildi. Delhi Timur'un eline geçti. 1399 senesinde Timur'un Türkistan'a geri dönmesinden sonra Mahmud Şah yeniden başa geldi ve 1413'e kadar hükümdarlığını sürdürdü. **Firuz Şah döneminde 50 sulama bendi, 40 cami, 30 medrese, 20 hamam, 100 kervansaray ve han, 5 darüşşifa, 100 türbe ve mezar, 10 hamam, 150 sulama kuyusu ve havuz, 100 köprü yaptırmış.**

Tuğluklardan sonra Müslüman menşeli Seyyidiler (1414-1451), Lodiler (1451-1489), Suri/Afganlılar (1540-1555) Delhi'de iktidar oldular. **1526'da ise Hindistan'da yeni bir devir başlamıştır. Babur'un liderliğinde Delhi iktidarına yeniden Türkler geçti.** 1858'e kadar Kuzey Hindistan'da iktidarda kalan bu hanedanın atası **Babur-Şah** Moğollardan bahsederken; **"Şu uğursuz Moğol yağmacıdır. Yağma yapacak birilerini bulamazsa döner kendi milletini yağmalar"** diyecek kadar kendini Moğol'dan ayırmasına, Türkçeyi konuşup, Türk kültürünü temsil etmesine rağmen; batılı yazarlar, Babür'ü ve Babürlüleri Moğol yapmıştır. **Babür Türk İmparatorluğu Babür Şah ile başlamış ve Hümayun, Ekber, Cihangir, Şah Cihan ve Evrengzib Şah ile devam etmiştir. Bugün Hindistan'daki önemli tarihi eserlerin büyük çoğunluğu Babürler dönemine aittir.**

Hintliler komşularının topraklarını ele geçirme düşüncesinde hiçbir zaman olmadılar. Genelde kuzey batıdan saldırılara maruz kaldılar ve kültürleri gelenlerden etkilendi. Gelenlerin en önemlileri **Türklerdi. İndo – Turcica çalışmalarına dayanılarak verilen bilgilere göre M.Ö. 2. yy.dan itibaren Türkler Hindistan'da etkili olmaya başladılar. Bu nedenle bugün Hindistan'da sanat, müzik, resim gibi alanların yanında idari yapıda da Türk tesirlerini görebiliriz. Aslında bu tesirlerin temellerini M.Ö. 1. binlerde aramak gerekir. Zira Hint**

kaynakları Saka, Turüška ve Hüna adları ile ilk çağlarda da sadece bir toplumun yani Türklerin boylarını belirtmektedirler.

Hindistan M.S. 5. yy.dan 1858 İngiliz sömürge yönetimi dönemine kadar Türklerin idare ettiği, bugün yaklaşık 1.3 milyar nüfusu ve nükleer teknolojiyi yakalamış bir ülke. Asya'da görmeyi çok istediğim ülkelerden birisi idi. Eman Tur Hindistan'a gidiyoruz deyince hemen bilgi toplamaya başladım. Yeni Çağ Gazetesinde bu konuda araştırmaları ile ünlü Prof. Dr. Salim ÇÖHCE'nin adını gördüm ve hemen ona ulaştım. Salim bey Hindistan tarihinin Türkiye'de çok bilinmediğini, binlerce yıl orayı Türklerin idare ettiğini ve bugüne ulaşabilen tarihi eserlerin büyük çoğunluğunun Türkler tarafından yapıldığını, Türklerle Hinduların binlerce yıl kardeşçe barış içinde yaşadıklarını söylüyordu. Bana mutlaka gitmemi, izlenimlerimi kendileri ve Türkiye kamuoyu ile paylaşmamın çok yararlı olacağını söyledi. Bu tavsiye beni çok daha istekli kıldı ve 09.12.2006'da Delhi'ye uçtuk. Yaklaşık 5,5 saatlik bir yolculuktan sonra uçacağımız Delhi'ye indiğinde ekibimizde heyecan dorukta idi. Havaalanı nükleer teknolojiyi yakalamış bir ülkenin havaalanı görünümünde değildi. Pasaport kontrolü için beklediğimiz salonda, değişik başkentlerindeki saat farklılıklarını gösteren tabloda **İstanbul'un olmayışı bizi üzdü. Buradan Türkiye'nin Hindistan Büyükelçisine sesleniyorum; "Önce havaalanına İstanbul ismini yazdırın. Bunu başaramazsanız hiçbir şey başaramazsınız."**

Pasaport kontrolünden sonra bizi bekleyen otobüse binerek Agra'ya doğru yola çıktık. Havaalanı görüntüleri soğuk olsa da karşılama oldukça sıcaktı. Hintli rehberimiz hepimizin boynuna taze çiçeklerden yapılmış birer gerdanlık takarak bize "hoş geldin" dedi. Artık trafik bize göre ters ve kalabalık olsa da güzel bir düzenin olduğu mutlu insanların ülkesindeyiz. Delhi'de gece yarısı olmasına rağmen sokaklar insanlarla dolu idi. Delhi'den 2 -2,5 saatte çıkabildik. 5 saatlik bir kara yolculuğundan sonra Agra'ya vardık. **Otele yerleştikten sonra gezimizin ilk durağı olan Agra Kalesine gittik. Agra; Babür Türk İmparatorluğunun ilk başkenti ve Agra Kalesi de yönetim merkezi idi.** Kalenin uzaktan görünüşü ve giriş kapısının heybeti insanı etkiliyor.

Agra Kalesi – AGRA

Yaklaşık 15 dakikalık yürüyüşten sonra Babür Şah'larının kalede halkın dertlerini dinlediği divanın önüne geliyoruz.

Kale içi Babür Sarayı Divanı - AGRA

Kalenin iç kısmı oldukça geniş. Zaman kısıtlılığı nedeniyle ancak divanı ve saray içini gezebiliyoruz. Beyaz mermerden yapılmış **Saray içi Camisi** hepimizi hayrete düşürüyor. Kalenin Yamuna Nehrine bakan kısmında son **Babür Şahı Evrengzib'in babası Şah Cihan'ı hapsediği kısım, saray içi Hindu tapınağı**, harem kısmı ve harem bahçesi gibi kısımları ziyaret ediyoruz. Harem önü bahçesi altıgen biçimde şekillendirilmiş ve çok hoş bir görünüm arz ediyor.

Kale içi Harem Camisi – AGRA

Agra Kalesi içinde Müslümanlar için cami, Hindular için de tapınak mevcut. **Türklerin hâkim olduğu her yerde olduğu gibi burada da farklı inançlara ait kutsal mekanları birlikte görebiliyorsunuz. Tam bir Türk ve Müslüman hoşgörü örneğidir bu. Bunu özellikle okuyucuların dikkatine sunuyorum.** Tarih boyunca Türkler nereye hükmetmişse oradaki insanların dinlerine, dillerine, yaşam biçimlerine müdahale etmemişler ve zorlama yapmamışlardır. Bunun yüzlerce örneklerini Adriyatik'ten Çin Seddi'ne tüm Türk coğrafyasında bulabilirsiniz.

Kale içi Hidu Tapınağı- AGRA

Havanın sisli olması nedeni ile kaleden şehri doya doya izleyemedik ve Şah Cihan'ın hapsedildiği kısımdan Ta Mahal'in o güzel görüntülerini göremedik. Bunu çekmeyi çok arzuluyordum. Çünkü rivayete göre Evrengzib babası Şah Cihan'ı buraya hapsedtiğinde söylediği “Sen eşin Mümtaz Banu'yu çok seviyordun. Onun için yaptırdığın Ta Mahal'i buradan izleyebilirsin. Böylece Mümtaz Banu'ya hasretliğini giderirsin” sözünün doğruluğunu tespit edemedik.

Şah Cihan ömrünün kalan sekiz yılını bu kalede geçirmiş ve ölümünden sonra Mümtaz Banu'nun yanına Ta Mahal'e defnedilmiştir. Şah Cihan Ta Mahal'in tam karşısına, Yamuna Nehrinin öteki kıyısına Ta Mahal'in aynısını siyah mermerden yaptırmayı planlamış ve oraya gömülmeyi istemiştir. Ancak oğulları arasındaki taht kavgası sonucu 1658'de devrilerek yerine geçen oğlu Evrengzib babasının bu isteğini kabul etmemiştir.

Agra'da ikinci durağımız Ta Mahal, Babürlerin 5. Hükümdarı Şah Cihan (1593 -1666) tarafından yaptırılmış bir anıt mezardır. Dünyada aşk için dikilmiş en büyük ve en güzel anıt olarak kabul edilen bu türbe, Şah Cihan'ın büyük bir aşkla sevdiği eşi İran Safevi Türk Devleti Prensesi Arcümen Banu'nun (Mümtaz Banu) hatırasına yapılmıştır. Dünya'nın yedi harikasından biri olan Ta Mahal'in 1632'de başlayan inşaatı 1652'de tamamlanmıştır. Moğol İmparatoru Akbar'ın torunu Kumar tarafından yapılmıştır. **Yapının mimarları, Mimar Sinan'ın talebelerinden Mehmet İsa Efendi ve Mehmet İsmail Efendi ile yapıdaki yazıları yazan Hattat Serdar Efendi'dir.**

Bir isyanı bastırmak için Burhapur'a giden Şah Cihan'a dokuz aylık hamile eşi Mümtaz Banu'da her zaman olduğu gibi eşlik etmiştir. Mümtaz Banu 14. çocuğunu doğururken ölmüştür. Rivayete göre ölmeden önce eşinden kendi anısına eşi benzeri görülmemiş güzellikte bir anıt yaptırmasını istemiştir. Şah Cihan eşinin ölümünden sonra 2 yıl yas tutmuş. Vefatından 6 ay sonra ise Ta Mahal'in temeli atılmıştır. Eser tamamen beyaz mermerden yapılmış olup tüm figürler oyma sistemi kullanılarak mermerlere işlenmiştir.

Taç Mahal - AGRA

Taç Mahal'i görebilmek için 2 saat sıra bekledik. Çok yoğun bir ziyaretçi akını vardı. Hızlı bir şekilde orta kapıdan girerek Taç Mahal'in o muhteşem görüntüsü ile karşı karşıya geldik. Daha önce resimlerinden tanıdığımız bu eseri yakından görmek ve bir eşe duyulabilecek en büyük sevginin yansımalarını hissetmek gerçekten çok büyük bir mutluluk. Taç Mahal'in sol tarafında bir mescit, sağ tarafında ise bir misafirhane yapılmış, arkasında ise Yamuna Nehri bulunuyor. Agra kalesindeki altıgen bahçe düzenini burada da görüyoruz. Su, yeşil ve ağaç çok güzel harmanlanmış. Mümtaz Banu ve Şah Cihan'ın kabirlerinde tüm Müslümanlar için dualar edip, Taç Mahal'i esrarengiz güzelliği ile baş başa bırakarak ayrılıyoruz.

Otelde Hindistan'daki binlerce yıllık Türk tarihini kritik ediyor ve İngiliz sömürsünün başladığı 1858'e kadar geliyoruz. İngiltere Güney Afrika'da olduğu gibi Güney Asya'da da aynı sömürgeci zihniyetle kendisine güneşin batmadığı imparatorluk sıfatını kazandırmıştır. İngiltere önemli bir merkez haline gelmesini sağlayan zenginliğini Hindistan'ı sömürmesine borçludur. Cengiz Çandar'ın ifadesiyle "İngilizler sömürgelerinin merkezini Delhi'ye naklettikleri andan itibaren gerçek anlamda imparatorluk gücüne ve bilincine erişmişlerdir". **İngilizler Hindistan'daki sömürge yönetimi döneminde büyük bir soykırım uygulamışlar ve tahminen 25 milyonun üstünde Hindistan vatandaşını katletmişlerdir.** İngiltere ve Avrupa Ülkeleri Osmanlı İmparatorluğu yıkıldıktan sonra aç kurtlar gibi Balkanları, Afrika ve Arap yarımadasının büyük kısmını işgal ederek uzun süre sömürmüşlerdir. Bu topraklarda çok büyük soykırımlar ve katliamlar yapmışlardır. **Soykırımlar dünyaya batı ülkelerinin hediyesidir.** Halen de dünyada yoğun bir İngiliz sömürsü vardır. Bunun en son örneği ise Amerika ile ortaklaşa yaptıkları Irak işgalidir. Batının tek düşüncesi özellikle Müslümanları sömürmektir. Müslüman dünyanın bu sömürüye artık dur demesinin zamanı gelmiş ve geçmektedir.

Sabah Delhi'ye doğru yola çıktık. **Yolumuz üzerinde Babürlerin III. Şahı Ekber'in kabrini ziyaret ettik ve türbenin oldukça bakımsız ve ciddi bir tamire ihtiyacı olduğunu**

gördük. Hindistan yetkililerinden ricamız bu türbenin de şanına yakışır bir şekilde restore edilmesidir.

Yaklaşık 5,5 saatlik bir yolculuktan sonra Delhi'ye vardık. Delhi Eski ve Yeni Delhi diye iki kısımdan oluşmaktadır. **Eski Delhi Babür Türklerinin oluşturduğu kısımdır. Türk eserlerinin büyük çoğunluğu buradadır.** Yeni Delhi ise İngilizlerin sömürge yönetimini oluşturduğu kısımdır. İngilizlerin ilk başkenti Hindistan'ın doğusunda Kalkuta'dır. 1911'de başkent Kalkuta'dan Delhi'ye taşınır ve İngiliz Kralı Delhi'de taç giyerek kendisini Hindistan'ın kralı ilan eder. Kralın Hindistan'a gelişi şerefine başkent Kalkuta'dan Delhi'ye taşınır.

Yeni Delhi İngiliz, Hint ve Roma mimarisi karışımı bir tarzda oluşturulmuştur. İngiltere'nin Hindistan sömürge valisinin sarayı Backhenganm Sarayına benzetilmiştir. Bugün de başkanlık sarayı olarak kullanılmaktadır. Tüm yatırımlar Yeni Delhi bölgesine yapılmış. Bu nedenle bugün Yeni Delhi gayet güzel ve bakımlı iken, Eski Delhi harap durumdadır. Yeni Delhi'de en önemli anıt Hindistan kapısıdır. Bu anıt I. Dünya harbinde ölen 85 bin Hintli için dikilmiştir.

Hindistan'ın nüfusu 1 milyar civarındadır. Bunun yüzde 83'ü Hindu, yüzde 13'ü Müslüman, yüzde 2 -4'ü Sihler ve diğer unsurlardan oluşmaktadır. Müslüman dünyanın ikinci büyük nüfusa sahip ülkesidir. Birinci Endonezya'dır. Hindistan Cumhurbaşkanı Müslüman, Başbakan Sih ve yardımcıları Hindu'dur. Böyle bir harmoni oluşturularak ayrımcılığın önüne geçilmiştir. Hindistan 31 eyaletten oluşmakta ve her eyaletin parlamentosu ayrıdır. Savunma, dış ticaret ve ekonomik işler merkezi hükümet tarafından yürütülür. Eyaletlerin Genel Valisini parlamento atamaktadır.

Delhi'de ilk durağımız **Babür Türk İmparatorluğu II. Şahı Hümayun'un türbesi oldu.** Türbenin sağında Lödi asıllı İsa Han'ın anıt mezarı ve camisini ziyaret ettik. Camide ve anıt mezarda tamir çalışması mevcuttu. Oradan Hümayun Şah'ın anıt mezarına geçtik. Burada da çok güzel bir çevre düzenlemesi var. Anıtın görkemi ve mimarisinin çekiciliği ile ters orantıda sade bir mezar taşı olduğunu görüyoruz.

Hümayun Şah Türbesi- DELHİ

Eski Delhi'nin iç kısımlarına doğru yol alıyor ve **Kızıl Kaleye geliyoruz. Şah Cihan tarafından 1646 -1656 yıllarında yaptırılmış olan bu kale, başkent Delhi'ye taşındığında hem kale ve hem de saray olarak kullanılmıştır.** Kızıl kalenin Hindistan tarihinde önemi

çok büyüktür. Eski yönetim merkezi olmasının dışında M. Gandhi İngilizlerden bağımsızlığı bu kalede 1947’de ilan etmesi ile de ayrı bir önem kazanmıştır. Kalede halkın kabul edildiği Divan-ı Aam ve devlet işlerinin konuşulduğu Divan-ı Has ve Harem kısımları mevcuttur. Cuma camisinin avlusundan baktığınızda kalenin sınırlarını görmemiz mümkün değildir. Kale çok geniş olduğundan içini tamamen gezmek uzun zaman gerektirmektedir. Bu açıdan geziyi sınırlı tutarak hemen karşıdaki Cuma mescidine gidiyoruz.

Kızıl Kale – DELHİ

Cuma mescidi Kızıl Kalenin tam karşısına kurulmuş oldukça heybetli ve etkileyici bir cami. Mimarisinin biraz farklı olduğunu görüyoruz. Geniş bir avlu, avlunun ortasında ve kenarlarda abdest alma bölümleri mevcut. Caminin kapıları yok. Bunun nedeni iklimin sıcak olmasından kaynaklanıyor. Semerkant’ta Cuma namazı kıldığımız bir caminin de kapı yoktu. Bu açıdan bir benzerlik kurabiliyoruz. Öğle namazını cemaatle avluda kıldıktan sonra bir süre Kızıl Kale’yi seyrederken bu güzel ve muhteşem eserleri yapıp bırakan Türk Şahlarının ruhlarına Fatihalar okuyoruz.

Cuma Camisi – DELHİ

Cuma camisinin arkasında ise Sultan Raziye Türbesi bulunmaktadır. Delhi'ye gidenlerin burayı da ziyaret etmeleri tavsiyemizdir. Sultan Raziye Hindistan tarihinde Müslüman Türk kadın hükümdarlardan biridir. Bu gelenekten olsa gerek daha sonralarda da Güney Asya'da kadın idareciler devlet yönetimlerinde görev almışlardır.

Namazdan sonra Cuma mescidinin etrafındaki çarşmayı dolaşıyoruz. İnsanın adeta beyni duruyor. Korkunç kalabalıklar caddelerde sel gibi akıyor. Satıcıları, sokak doktorlarını, sokak berberlerini, kasapları adeta bir renk ve insan cümbüşü şeklinde seyrediyoruz. Dünyada ilk kez 1 milyar nüfuslu bir ülkeyi ziyaret ediyor ve bu kadar kalabalık bir caddede dolaşıyorum. Biraz korku ve şaşkınlıkla etrafta gözetliyorum. İnsanlar kalabalığa ve fakirliğe rağmen mutlu gözüküyorlar. Fakirliğin en kötüsünü ve zenginliğin de en ilerisini burada görebiliyorsunuz. Adeta "Hint fakiri" tabirini canlı olarak yaşıyorsunuz. Çok yoğun kalabalığa rağmen kimse sizin cüzdancınızı çekmiyor ve kötü bir muamele yapmıyor. Bizi oldukça şaşırtan bu görüntülerden sonra gezimizin diğer bir durağı olan M. Gandhi'nin yakıldığı yere gidiyoruz.

M. Gandhi zengin bir aileye mensuptur. Ailesi onu Güney Afrika'ya eğitime gönderir. Bu sırada sözüm ona uygar ve medeni batının Afrika'da uyguladığı ırk ayırımı onu derinden yaralar ve 1915 yılında ülkesine dönerek bağımsızlık mücadelesini başlatır. **M. Gandhi; "Hindistan bir anadır. Onun iki evladı vardır. Bunlar Hindular ve Türklerdir"** diyerek **Hindistan'da birliği sağlar.** Soykırımcı İngilizlere karşı sivil direniş hareketini başlatır. Dünyada İngiliz sömürgeci zihniyetine karşı en büyük sivil direniştir bu. Direniş süresince İngilizler 25 milyonun üstünde Hintli ve Türkü katlederler. Bu, dünya tarihinin en acı soykırımlarından biridir. Sonunda 1947'de M. Gandhi Kızıl Kale'de bağımsızlığını ilan eder ve sömürgeci İngilizleri Hindistan'dan kovar. Ancak 1948'de fanatik Hintliler tarafından öldürülür. Delhi'de yakılarak külleri Ganj nehrine atılır.

Şimdi durağımız Kutup Minar Camisi. 1192'de Delhi Türk Sultanlığı'nı kuran Türk köle komutan Kutbettin Aybek'in 1199'da yapımına başladığı bu minareyi, ölümünden sonra damadı İltutmuş devam ettirmiş ve daha sonraki Türk yöneticiler tarafından tamamlanmıştır. Kutup Minare 80 metre yükseklikte ve oldukça kalın bir bedenle göğe öylesine tırmanıyor ve üzerinde öylesine anlatılmaz bir taş işçiliği var ki hayret etmemek mümkün değil. **Allah'ın tüm sıfatları Kufi yazısıyla bu minarenin üzerine öyle hatasız bir ustalıklarla işlenmiş ki insan aklının alması mümkün değildir.**

Kutup Minar Camisinin minaresinin taş işleciliği – DELHİ

Kutup Minare ve Camisi Hindistan tarihindeki ilk Camidir. Daha önce burada bulunan bir Hindu tapınağının taşları kullanılarak yapılmıştır. Cami kalıntılarının önünde Hindu tapınağının kalıntıları da halen bulunmaktadır. Kutup Minare'nin tam karşısında bir benzerinin temelleri atılmış ancak devam edilememiştir. Kutup Minare ve cami külliyesinin arka giriş kapısı da mimari olarak çok etkileyici bir tarzda yapılmıştır. Özellikle girişin etrafındaki ayet-i kerimeler kısmen dökülmüş ve tahrip olmuş bir şekildedir ve bugün tamire ihtiyacı vardır.

Cengiz Çandar “**Benim Şehirlerim**” isimli kitabında Kutup Minare'den şöyle bahsediyor: “**Kutb Minar'ı gören ateist; ya dindar olur ya da insanoğlunun imanı, gücü, emeği, sebatı, becerisi, ustalığı, dehası ve akla gelebilecek ne kadar olumlu sıfat olabilirse bunların tümü karşısında saygının ötesinde, huşu ile eğilmekten başka elinden bir şey gelmez**” diyor. Çandar'a tamamen katılıyor ve bundan daha mükemmeli yapılamaz diye düşünüyorum.

Kutup Minar Camisi – DELHİ

Şimdi pılanımız Abdullah Dehlevi Hazretlerini ziyaret etmek. Dehlevi 1740'da Delhi'de dünyaya gelmiş ve soyu Hz. Ali'ye dayanmaktadır. Dehlevi ilim ve tasavvufta meşhur bir ailedendir. Yirmi iki yaşında Can-ı Canan Mahzar Hazretlerine intisab ederek tasavvuf ilmine

de başlamış ve bu eğitimi tam on beş yıl sürmüştür. Hindu inanç, düşünce ve anlayışının Müslümanları evlerine kadar kuşattığında, Dehlevi her taraftan gelen talebeler, mollalar ve salıklar ile tek tek uğraşarak, medrese usulünü bütün kurum ve kuralları ile Hindistan'da ortaya koymuştur. Dünyanın birçok yerinden kendisine müritliğe gelenler olmuştur. Anadolu Nakşi inancının ana halkası olan Mevlana Halid-i Bağdadi Dehlevi'nin öğrencisidir.

Türkmen Kapısı'ndan geçtikten sonra dar ara sokaklardan ilerleyerek Dehlevi Hazretlerinin külliyesine geliyor ve ziyaretimizi yapıyoruz. Bu bölgede Müslümanlar oturuyor ve belediye hizmetlerinin oldukça yetersiz olduğunu görüyoruz. **Bir haftalık Hindistan gezimizde tek Türkmen isminin geçtiği yer de burası idi. İngilizler binlerce yıl Türk hâkimiyetinin olduğu Hindistan'da Türk ismini bir tane bile kalmayacak şekilde yok etmişler.** Hatta Babür Türklerini "Mughal" olarak değiştirerek Babür ismine dahi tahammül edememişlerdir. Ancak Türk eserleri her şeye rağmen ayakta kalmayı başarmıştır.

Türkmen Kapısı - DELHİ

Delhi'de son durağımız İslam büyüklerinden Muhammed Baki Billah Hazretlerinin Türbesi oluyor. Billah 1563'de Kabil'de doğdu. İslam'ın yayılmasını süfli emellerine aykırı görerek, İslam'ı yıkmayı hedefleyen "Yeni Din" peşinde olan hainlere karşı cihadına Delhi'de devam etti ve 1606 yılında öldü. Türbeyi ziyaret ediyor ve akşam namazını oradaki camide eda ediyoruz. Namaz sonrası türbedeki törenlere katılıyor ve Kuran kursu öğrencileri ile sohbet ediyoruz.

Delhi'den sonra havayolu ile Varanasi'ye geçtik. Bu şehir ismini Vara ve Nasi nehirlerinin birleşiminden alıyor. Vara ve Nasi nehirleri birleşerek Ganj nehrini oluşturuyor. **Müslümanlar için nasıl Mekke ve Medine kutsal ise, Hindular için de Varanasi kutsal.** Şehrin kutsal olmasının en önemli nedeni Ganj nehrinin burada olmasıdır. Hindular Ganj nehrinin gökten Şiva Tanrı'sının saçlarından süzülerek indiğine ve kutsal olduğuna inanıyorlar. Ganj ana diye adlandırıyorlar. Ömürlerinde en az bir kez Ganj'a girip yıkanarak günahlarından arındıklarına inanıyorlar.

Hindular için kutsal Ganj Nehri - VARANASI

Ganj nehrinde sandalla gezerken ilerideki tepeye kurulmuş oldukça heybetli bir cami görebiliyorsunuz. Bu cami VI. Babür İmparatoru Evrengzib tarafından yaptırılmıştır. Cami kapalı olduğu için içini göremedik. Daha önce olan Hindu Müslüman çatışmasında fanatik Hindular tarafından tahrip edilmiş. Tamir çalışmaları olduğu söylendi. İnşallah bu cami de tamir edilerek ibadete açılır. Varanasi’de çok fazla Türk eseri yok.

Varanasi’de diğer bir uğrak yerimiz Banaras Üniversitesi kampüsü oluyor. **Hinduların en ünlü Sree Vişna tapınağının bu üniversitenin içinde olduğunu öğreniyor ve ziyaret ediyoruz. Bizdeki YÖK üyelerinin ve üniversite rektörlerinin dikkatine sunuyorum bunu.** Üniversite 1918 yılında çok geniş bir alana kurulmuş. Vişna tapınağındaki töreni izliyoruz. Tapınakta tanrı heykellerine tapanlar ve bu heykellerin önünde secdeye gidenleri gördükçe oldukça üzülmüyor ve hayretler içinde kalıyoruz.

Buradan tabanında Hindistan’ın kabartma mermer haritasının olduğu bir Hindu tapınağı görmeye gidiyoruz. Tapınağın tabanındaki harita dağları, ovaları, geçitleri ve tüm ayrıntısı ile Hindistan’ı bize gösteriyor. Harita Genel Müdürlüğümüz ya da bir belediyemiz Türkiye coğrafyasını gösteren böyle bir eseri ülkemize kazandırırsa hayırlı bir hizmet olur.

Gezimizin son durağı Candigar. Buranın adını 9 kez reankarne olmuş Can isimli bir tanrıdan aldığına inanılıyor. Ülkenin kuzeyinde ve Himalaya’lara yakın, planlı bir şehir. Burası İngilizlerin yoğun olduğu bir bölgedir. Çünkü İngilizler tarafından 1945’de kurulmuştur. Candigar Pencap eyaletinin başkentidir. Emekli bürokratlar ve Pencap Üniversitesi burada olduğu için çok temiz ve bakımlıdır. Ahalisinin çoğu bölgenin son derece verimli topraklarında tarım ile uğraşılıyor.

Candigar’dan 55 km. uzaktaki Sirhind’e geçiyoruz. **Nasıl Varanasi Hindular için kutsalsa, Sirhind’te hem Müslüman ve hem de Sihler için kutsal. Şehirde Türk kökenli hanedanların medeniyet izleri hala yerinde duruyor. Firuz Şah Tuğluk, şehri 1360’da bölgenin başkenti yapmış ve buraya büyük bir kale inşa ettirmiş. Daha sonra Arm Has bahçelerini ziyaret ediyoruz. Ekber Şah tarafından yaptırılan bu bahçeler Cihangir ve Şah Cihan döneminde büyütülmüş. İçinde saray, hamam, içinde çok geniş bir havuzu olan harem mevcuttur.**

Has Bahçe Sarayı Harem Havuzu – CANDİGAR

Sirhind'te Sihlerin en kutsal saydıkları Altın tapınağı ziyaret ediyoruz. Sihler Hindistan'ın oldukça bakımlı ve zengin bir gurubudur. İslamiyet ve Hinduizm karışımı bir dine inanıyorlar. Dinlerinin kurucusu Gurunana Mekke'yi de ziyaret etmiş bir kişi. 10 tane guruları (peygamberleri) var. Altın tapınağa abdest alarak giriyorlar. Abdest alırken ellerini ve ayaklarını yıkıyorlar. Tapınakta devamlı vaaz ediliyor. Arada Türkçe kelimeler işitiyoruz. Bu da bize Hindistan edebiyatında çok Türkçe kelime olduğunu gösteriyor.

Sirhid'de gezimizin son durağı İmam Rabbani Külliyesi'ndeyiz. (Ahmed-i Faruk-i Sahrindi) İmam Rabbani Hazretleri 1563'de Sahrind'de doğup 1625'de yine burada vefat etmiştir. Külliye etrafında 100-150, tüm Sirhind'de ise 400-500 kadar Müslüman var. Külliyenin sorumlusu Rabbani'nin 10. göbekten torunu Şeyh Zübeyr ile sohbet ediyoruz. Rabbani Hazretlerinin kabrini ziyaret ediyor ve dualar okuyoruz. Türbesinde kendisinden önce ölen iki oğlu ile birlikte yatıyor. Girişinin solunda İmam Rabbani'nin oğlu Şeyh Muhammed Masum'un, sağda ise İmam Masum'un oğlu İmam Seyfettin'in kabirlerini ziyaret ediyoruz. Şeyh Zübeyir buranın Müslümanlarının kalbi olduğunu ve tüm Müslümanlardan yardım beklediklerini söylüyor. Özellikle Türkiye'den çok ziyaretçi geldiğini ve onların yardımları ile külliyenin tadilat çalışmalarının ilerlediğini anlattı.

İmam Rabbani Hazretleri Külliyesi – CANDİGAR

Bir gezi yazımızın da sonuna geldik. Ancak dünyanın yüz ölçüm olarak yedinci, nüfus olarak ise ikinci büyük ülkesi olan Hindistan'ın tümünü bir hafta da gezmek ve anlatmak mümkün değildir. Biz özellikle Türk eserlerinin yoğun olduğu bölgeleri sizlere tanıtmak istedik. **Zaman yokluğu nedeni ile çok arzulamamıza rağmen Ekber Şah'ın kurduğu Fatehpur Sirkî kenti ve sarayını göremedik. İnşallah başka bir gezide kalan kısımlardaki Türk eserlerini sizlerle paylaşma fırsatı bulurum. Dünyanın en hoşgörülü, medeni ve köklü bir milleti olan Türk Milletinin Dünya Türk Birliğini kurması dilek ve temennileri ile okuyucularına saygılar sunuyor ve başka bir yazıda buluşmak üzere Allaha emanet olun diyorum.**